

HALMAI TAMÁS*

Tizenkét séta

„Oly szépnek tűnt az elébem táruló reggeli világ, mint-ha most látnám először. Amint megpillantottam, kellemes benyomást tett rám, a kedvesség, jóság és fiatalság képét nyújtotta. Egykettőre elfeledkeztem róla, milyen komoran tépelődtem még az imént odafönn szobámban, az üres papírlap fölé hajolva.”

Robert Walser: *A séta*

„Nincsen, azt gyanítom, határ, legalábbis abban az értelemben nincs, ahogy mi szoktuk gondolni. Nincsenek megtorpantó kőfalak, elválasztó völgyek, sem utunkat álló nagy hegyek. Meglehet, úgy lépem át a határt, hogy észre sem veszem, s csak megyek tovább, mint aki nem tud semmit.”

Dino Buzzati: *A hét hírmondó*

1. Esti mese

Hol volt, hol nem volt... De akkor éppen nem volt. S mert ügyetlen mágus az idő (visszavarázsolni semmit se tud), nézzünk más mese után!

Hol volt, hol nem volt (nem az előbbi, ami nem is volt, hanem egy másik, ami véletlenül akkor éppen igen), volt egyszer... Egyszer? Ha csak egyszer volt, biztos-e, hogy volt egyáltalán? Hányszor kell lennünk, hogy egyszer biztosan legyünk? Vagy ez már egy harmadik mese? Vagy csak harmadik, anélkül, hogy mese volna? Ki tudhatná. A nyelv csak a szavakig lát, mi pedig... Arról jobb nem is beszélni. Úgyis csak beszélni tudnánk róla, egyebet aligha.

Ami tehát hol volt, hol pedig nem (esetleg hol nem, hol pedig igen), az akkor és éppen valóban volt. Mikor? Fontos ez? Rendben van. A saját idejében. Ennél pontosabban a svájci órasmesterek céhe sem tudna fogalmazni. Legfeljebb tovább gondolkodnának a kérdésen. És mosolygósabban válaszolnának. Azt válaszolnák: a saját időnél nincs pontosabb. És hozzátennék: nincs saját idő. Szerencsére. (Ezt már mi tesszük hozzá.)

Hol volt, hol nem volt... Mint bármi, ami volt vagy nem akármikor is. A dolgok oly hasonlóak. Csak a szavak szeretnek különbséget tenni. Ez „alma”, mondják. Ez „körte”, hümmögik. Ez pedig a mese vége. (Ezt is csak mi tesszük hozzá. Vagy vesszük el belőle? Miből is?...)

* A szerző a *Palócföld* 2008-as Mikszáth-pályázatán I. díjban részesült.

2. Ház a tónál

Minden út oda vitt volna, ebben biztos voltam. Indulhattam volna északra vagy délre, toronyiránt vagy el a katedrálisoktól: ott kötöttem volna ki végül. Persze, ez csak sejtés, s ilyesformán igazolhatatlan. De ígértem valaha, hogy igazolni fogom a sejtéseimet?

Az az út mindenesetre kétségeket kizáróan vitt oda.

Vitt, írom, de kivételesen gondolom is a szavakat, nem csak használom őket: nem kellett megmozdulnom, fölkerekednem, elindulnom, járnom és haladnom: nyugodt lélekkel (és nyugtalan szívvel) bízhattam rá magam az ösvényre. Tudta a dolgát; szemmel láthatóan nem először tette meg ezt az utat. (Tette meg magát? Ennyire a szavak sem lehetnek se bölcsek, se nevetségesek. Nem akarhatnak ennyire lenni bármifélek.)

A ház a tó partján állt.

A tó az ég partján.

Én pedig az ajtóban.

Egyszer valaki azt mondta: ha angyal nyomába lépsz, előbb-utóbb angyal lépked majd a nyomodban. Azt nem tette hozzá: ugyanaz az angyal-e. Én nem lépkedtem senki nyomában, most mégsem kerülhetem el, hogy komolyan vegyem ezt az akkor csak elnéző mosollyal illetett mondatot.

Határozottan úgy éreztem, követ valaki.

Mindvégig követett.

Úgy, hogy észre ne vegyem, ugyanakkor ügyelve arra, hogy tudjak a jelenlétéről.

Ha tudásom nem is, tudomásom legyen róla.

(Ha a tudomás és a remény valamely kihalt indián nyelvben szinonimák volnának, szíves-örömet sajnálkoznék azon, hogy nem abba a törzsbe születtem.)

Angyal.

Angyal.

Kétszer leírva sem hihetőbb a dolog.

De mire valók a szavak, ha nem arra, hogy hitté formázzák örökös aggodalmainkat?

Angyal.

Ezt suttogtam magam elé, amikor lenyomtam a kilincset.

A víz felől szárnyak neszezése hallatszott.

Nem mertem hátrafordulni.

Menekültem mindentől, ami víz volt és szárny lehetett.

Az ajtó halkán nyílt ki.

A belépő halkán sóhajtott föl.

Angyal.

Ezt mondta, ezt mondtam.

Aki a kis asztalka mellett ült a régi karosszékben, kezében a frissen nyitott, ódon borral, szemében a várakozók megfejthetetlen türelmével, pontosan értette, mire gondolok.

3. Ebéd helyett

Mozdulatlan fények. Ragyogásba ütköznék, ha csak fölemelném a kezem.

A dél mégiscsak a paradicsomi idő alakváltozata volna? Vagy rejtjeles üzenet atlantiszi jóvendőmondóktól? Akik a napra bízták a titkot – hogy égjen el, s aztán tündököljön vakítóan más, boldogtalanabb korokban is?

Miféle titkot?

A gondolat is nehézkesen moccan, a képzelet sem igyekszik elrontani gondtalanságunk örömét.

Nem mozdul, nem mozdulhat most semmi és senki.

A szemközti asztalnál fiatal pár. Nem engedik el egymás kezét, nem engedi el egymást a kezük.

Kicsit arrébb idős, öltönyös férfi; a levesen már túl, a másodikkal nem siet.

A pincéreknek sem sürgős. Állnak, megállnak ebben a hirtelen intimmé váló örökkévalóságban.

De a madarak? Nekik csak szükség a szárnycsapás, ők csak teljesíteni kénytelenek a túlélés parancsait...

És – nem.

Lebegnek, mint az ég fölöttük, mint a föld alattuk.

Várnám, mikor fogy el alóluk a kegyelem.

Várhatom: most kifogyhatatlan, ami van.

Hajnal óta növe éhség zavart be ebbe a kedélyesnek tetsző vendéglőbe. Most nemhogy éhséget: meglepetést sem érzek.

Jó.

Ezt érzem.

Fények.

Lassan fizetnem illenék.

4. Mozaik

Legfelül senki sem állt. A hajó harmadik fedélzeti szintjére csak a gyerekek keveredtek föl néhanap, játék közben; meg most én, de nem játék közben, nem is játékot keresve.

A korlátnak kellett támaszkodnom. Ki is fulladtam, mire a meredek lépcső tetejére értem, s a szél is élénkebben fújt odafönt.

Nem ezért jöttem. Vagy csak nem tudtam, hogy ezért leszek majd itt. Az út kevésbé vonzott, mint a lehetőség, hogy vonzalmaim ellenében cselekedhetem. Néhány szükséges holmin kívül csak könyveket hoztam magammal. Egyiket sem nyitottam ki, persze, pedig már tizennégy napja voltunk vízen. Vízen? Épp ennek akartam utána járni.

Mi az, hogy vízen. Mi az, hogy hajó, út, utasok. A délelőtti nap kellemesen melegengett; szétnéztem végre.

Alattam napozó, sétálgató, báméskodó utastársak. És napozó, sétálgató, báméskodó matrózok. (A viszonylagos eseménytelenség ezekben az órákban számukra üdvös dologtalansággal járt.)

A hajó körül tenger.

Kissé távolabb: tenger.

És egészen a látóhatárig: tenger, tenger, tenger.

Látóhatár, mondom, holott az ég és a víz határa a nyílt óceánon jobbra csak közmegegyezésen alapuló becslés tárgya.

Behunytam a szemem, és belül is a tengert láttam. S mintha a levegő se lett volna egyéb: ritkásabb víz.

Arra kellett gondolnom: milyen nagyszerű, hogy itt és most semmire sem kell gondolnom. Semmi nem kényszerít semmire. Senki se tesz ellenemre, és én se árthatok senkinek. Hunyorogtam a gyöngé fényben. Nem, nem is én hunyorogtam: a fények pislákolnak mindenfelé, hogy aztán fölragyogjanak újra.

A lentiek is ezt érezhetik? Kevés hija volt, hogy le nem kiabáltam.

Névről alig ismertem valakit, de kezdettől megbíztam minden arcban. Minden arcra kiterjedő bizalom: ez volt a titkos fegyverem. Ritkán éltem vele, ám akkor egyvégtében, esztendőkön át.

És akkor megtörtént, amitől – gyógyíthatatlan partlakó – szakadatlan féltem, ami-
ben szorongva reménykedtem: úszni támadt kedvem (nekem, aki nem tudok úszni),
társalogni a delfinekkal (akiknek legendás szelídsége bizonyára olyas zavarba ho-
zott volna, hogy a fesztelen kommunikáció képességének a fogalmát is rögtön elfe-
lejttem), elmerülni és feloldódni abban, ami nem én vagyok, ami sose voltam én.

A mozaikdarabkákat, amelyekre az óvatlan önismeret időről időre szétesni haj-
lamos, a szél abban a pillanatban olyan könnyedén söpörte messze ki, a tenger fölé,
hogy még most, harminc évnnyire a hajóúttól s talán csak néhány órányira a söté-
tebb tengertől sem vagyok benne biztos: akadt-e erő azután, amely visszaterelgette
s helyükre rakosgatta őket.

5. A kapu

Szilárd meggyőződés? Ha valakinek, hát nekem sose volt. Mert mi lehetne szilárd
annak, aki az időben él? Aki egyik pillanatban még angyalokkal értekeznek örömeiben
a világ csodáiról, a következőben meg már irgalmat nem ismerőn szitkozódik, csak
mert némi kis mustár fröccsent az ünnepi ingére. Mi lehetne szilárd annak, aki se
nem angyal, se nem isten, de még csak időtlen növényi türelem sem lakozik benne?

Nem is a meggyőződés hajtott. Talán inkább az unalom. Vagy a kíváncsiság?

A feltételezés, hogy az elhanyagolt ház szellemek tanyája lehet, mulattatott. Igen,
ha sokáig él egyedül, saját téveszméin is elszórakozik az ember. (Az egyetlen nem
szórakoztató téveszme az ilyen ember életében az, hogy muszáj egyedül laknia.)

A falakat középkori alapokra húzhatták fel; valami legalábbis sajátos méltóságot
kölcsonzott a romos, kietlen és kihalt épületnek.

És hát a kert. Buja aljnövényzet, így mondják. Affélét gyanítottam a kerítés vi-
gasztalanul sötét és átláthatatlanul sűrű rácsozata mögött. Pókhálós tölgyeket,
tövékben kiérdemesült csontvázzal. A kertész hűsége! – elmosolyodtam ezen az
újabb badarságon.

Se meggyőződés nem vezetett tehát, se szilárdnak mondható hit nem ingerelt arra,
hogy próbát tegyek.

Senki sem kért, hogy legyek bátor.

Hogy azon a hajnali órán a kapuhoz lépjek.

Hogy körbenézzek, nem jön-e arra valaki.

Hogy megérintsem a kilincset, és megrázkódjam a rozsda hidegétől.

És lenyomjam a kilincset, és centiméterről centiméterre kinyissam a kaput, és be-
lépek rajta, aztán óvatosan behúzzam, mint utolsó bűnjelet, magam mögött.

Várjak, míg szemem hozzászokik a kerti sötéthez.

Türelemmel viseljem a másodperceket, míg a hajnal piszkos homálya és a levél-
zet alkotta káosz megadja magát a tekintetnek.

S akkor elinduljak.
Beljebb, egyre beljebb.
Lassan, egyre lassabban.
Egyre szaporodó szívveréssel.
Ág reccsen? – megálljak.
Árny suhan? – utána meredjek.
Ott legyek, a szellemek között, egyes-egyedül.
Senki se kért rá.
Senki se kért, hogy én legyek, aki szellemet lát, s fölsikolt.
Senki se kért, hogy leheveredjem a tölgyek tövében, nem is messze a csontvázról,
és ne mozduljak onnan soha többé.

6. Tenyérszél

Hajnalban csináld. Ne tudjon róla senki. Jobb, ha el se tervezed. Előző este ne is sejtssd, hogy ez lesz. Gyanútlan közönnyel térj nyugovóra.

Ne gondold ki; ha kigondoltad, ne mondd el; ha elmondtad, esked titoktartásra a boldogtalant. Meg fog érteni vagy nem fog megérteni: te megtetted a magadét.

Az órát pedig ne húzd fel. Ébredj magadtól. Ébredjen magától valami benned. Mielőtt felkel a nap. Hajnalban csináld.

Még neszek se a világból. Mintha egyedül volnátok, te és a sötét. Te és a csöndben magadra igazgatott ruhák. A kulcs, amellyel bezárnád az ajtót, s amelyet benne hagysz végül a zárban. Minek bezárni. Ki elől és kinek az érdekében. Különben se mégy messzire. Közel a hely, ahol meg kell tenned. Tovább nem halogatható kötelesség.

Ne tétovázz. Ne furdaljon a lelkiismeret. Ez a hajnal a legalkalmasabb mind közt.

Puhán lépkedj, gondold azt, hogy repülsz. Csoszogó szárnyak a levegőben? Elmosolyodhatsz, ha tudsz még feltűnés nélkül.

Mindjárt megérkezel. Már csak egy sarkon kell befordulni. Mögötte nem kezdődik újabb utca. Ezért kell a hajnal. Ne legyen ott senki, csak az alvók lélegzete, a távolból, fehér ködökbe gyűlve.

Hajnalban a legszebb. Megérkezni, leülni, mennyire otthonos egy rét, ahol eddig csak délután jártál, vagy délelőtt, de többnyire soha még.

Ha tenyereddel helyes szögben támasztod meg magad, a harmat a füvön majd elmondja a többit.

7. Napszél

Véletlen boldogság. Azt kell hinnem: abban volt részem. Akkor, amikor a legkevésbé sem számítottam efféle ajándék kegyre. Amikor úgy éltem, mint aki legszívesebben egy diófával beszélne meg a gondjait: álmatlan egyedüllétben, fölöslegesen és rosszul.

A séta ötlete sem tőlem származott; igaz, a tulajdon fejemben bukkantam rá. Az ilyen óvatlan pillanatoknak nem lehetünk eléggé hálásak. Hogy mit rejtünk (és mit rejtegetünk, magunk elől is), ritkán tudódik ki. Mégis, ezek a ritkás kitudódások jelzik, hogy van értelme a ráhagyatkozásnak. Akkor minden erőmmel ráhagyatkoztam növekvő gyengeségre. És ez a gyengeség sétálni hívott.

Néhány utcácska fényben és porban; aztán földút, fényben és porban. Az erdő közelebb volt, mint emlékeztem rá. Megbízhatatlan emlékező: minden magányos

ember ilyen, ezért igyekeznek nem is emlékezni semmire, hiszen leginkább a semmire igyekeznek úgyis.

Fák biztató jelenléte. Ösvény, vándorok finom lépteivel kijárt. Levelek közt beszüremkedő fények. Lombokon szűri át magát a nap, törzsek között keres utat a szél: ez az erdő becsületének alapja. Itt semmi nem beszél félre, és semmi nem érez készletét, hogy igazolja a létét. Ami van, az van; ami nincs: az is.

Arcom elől angyal hajtja el az ágat. Hogy az én kezemmel? Számít ez?

Nem tudtam, most sem tudom, mennyi idő telt el. Az erdőben a fák időszámítósa érvényes. Azok pedig nem számítanak időt, mert nem számolnak vele.

Véletlen boldogság. A zöldben játszó harmónia másik nevét találtam föl, remélem. Zöld, és barna, és sárga, és piros, és kék – itt elakadtam, mert láttam olyan színeket is, amelyeket a nyelv még nem.

Különös szerzet a sétáló ember: azt hinnénk, sorsa elől menekül, a tudatlanok könnyednek mímelte járásával. Holott, ha van sors, akkor az a sétában testesül meg.

Cél híján tartottam az egyedül lehetséges felé. Barátkozni a széllel, és belesétálni a napba: szándékaim ellenére akartam ezt. S mint aki tisztásra ér ki, melyet nem jelölnek turistatérképek: kristályos örömmel tapasztaltam, hogy tisztább lett minden, tisztább kívül és belül.

Megálltam, s mielőtt visszafordultam volna, hogy mihamarabb számot adhassak élményeimről a kertemben álló diófának, nagyokat kortyoltam a levegőből, a fényekből, derűs hódolattal adózva az ösvények és tisztások világának, világosságának.

A visszaút előtt még éltem kicsit.

8. Bélyeg

Tükör nélkül élni: ártatlanoknak fönttartott kegyelem. S talán még a bűnösöknek. De semmiképpen sem neked, olvasó.

Fordulj csak balra: mit látsz a falon? Vagy emeld föl asztalodról a minden könyv mellé odakészített pohár vizet: mire számítasz, mi fogadja tekinteted?

És most nézz vissza ide, rám, a papírra. Betűk, sorok – vélnéd. Szöveg – engednél a gondolat szorításán. De nem játszhatnád sokáig ezt a kellemes játékot.

Valóban azt hitted, nem a tulajdon arcod fog előrajzolódni minden egyes leírt sorból, minden egyes zajtalan oldalon? Miben bízál: olvashatsz mást is, mint ami te vagy? Mondhat mást egy könyv, mint téged?

Késő lapozni, nincs már ideje, talán sose volt, a szökés kényelmének. Menekülőre fogni magunk: ha más nem, a menekülés velünk marad. Csukott szemmel szabadító varázsigéket mormolni: ha egyebek alól fölszabadulunk is, a mormoló én nem veszti benső súlyait.

Angyallakat foglya, aki olvas, s jobb, ha áldást látunk ebben.

Látod, ugye, te is, olvasó?

Még akkor is, ha a mai napod nem úgy sikerült, mint tervezted, s a ma veled történtek anyád húsz év előtti álmaira sem hasonlítanak. A látás akkor is képesség marad, amikor képtelenségnek rémlik minden. Amikor úgy tétovázol ebéd és kétségbeesés közt, mint akiből éjjel, míg aludt, kiszökött a lélek. És legalábbis Venezueláig meg sem állt. Emlékezz a bölcsök szavára: „Valahányszor egy ember meghal, valaki lemond a szerelemről.” És gondold hozzá a magad bölcsességét. Például azt: Valahányszor egy könyv megnyílik, valaki meglátja benne az arcát. Vagy: Bárki

néz farkasszemmel az írással, az írás tekintete bírja tovább, rezzenetlenül. Pára és homály: ez a szem sorsa. Látni a párán és homályon át: ez a tiéd.

Nem akartalak elszomorítani.

Nincs is indoka az elhangolt kedélynek; elvégre csak tükörről, könyvről, lélekről beszélgettünk. A sötét leplek igazságáról talán legközelebb.

Most pedig jobbra tekints. A kezed ügyében van, szemernyi fáradságodba sem kerül, hogy használd. Miért tartanál borítékot az íróasztalon, ha nem azért, hogy beletégy valamit? Mint most ezt a könyvet.

Nem lehet okod panaszra: téged illet a címzés szabadsága; s még a bélyeget is magad választhatod ki.

9. Prizma

Merőleges fények közt aludni.

Az alvó szemét semmi se bántja. Az alvó más világba tartozik. Válla ívére nincsen földi képlet. Fehér szemhéja nem nekünk fehér. Elveszti nevét, s nemtelen az alvó. Álma vízhatlan, bűn nem mossa el. S teste hiába tengerpart, a tengert nem látni. Túl sötét van a szavakban.

Vakító sötét: újabb metafora a nyelvre? Vagy együgyű cselvetés csak? Jámbor próbálkozás, megtudni valamit a nyelvről, magunkról?

A fények közt alvó nyugalma háborítatlan. Nem forgolódik, nem nyöszörög. Nem vet cselet és nem próbálkozik.

A tiszta létben mindenki aludni fog? És párna sem kell majd hozzá? Nemsokára megtudjuk. Légy türelemmel. Sokféle mindenség készül földerülni.

De most még: csak aludni, mint csukott könyvben a sorok. Boldog, akit párosan hajt be az égi olvasó.

Merőleges fények közt aludni.

Párban vagy egyedül: akkor nincs magánya senkinek. Egyebe is csak módjával. Fehér szemhéj alatt vízhatlan álmom. A reggeli feltámadás pedig: feladat, nehéz és örömteli. Merőleges fények közt ébredni: ne is álmodjék róla, aki alszik.

Gondosan kerüli el szerencséjét a bátor. Megtörni a fényt vagy megtörni a fényben: elvéteni a hálát nincs alkalmatlan óra.

Eleven prizma mind, aki világosságban él.

Eleven prizmák, alvók, álmodók.

Álmodni jön fel éjszaka a nap.

Azon az éjen nem én vigyázok rád.

10. Minden varázslat

Tündérek hajoltak fölé, arcukon kristályos aggodalommal. Erre ébredt. Fölnyíló szemében óvatos tanácsalanság tükröződhetett. Az erdei lények elmosolyodtak.

Gyöngé karjukba vették még gyöngébb testét, s szó nélkül útnak indultak vele. Közben beszéltek hozzá. Grófnőnek szólították. Ezen már meg sem lepődött. S azon sem, hogy kérdezni is elfelejtett. Hol van, s miféle akarat vetette ide? Hova viszik a szelídek?

A legendák bíbor lovasaira gondolt: ha ők fogukat összeszorítva viseltek átkot és vihart, szenvedélyt és elmúlást, ő sem maradhat szégyenben. Azt, ami mesés, különben sem ördögösség békében túlélni.

Hamar megérkeztek. Az őszi erdő közepén kicsiny templom állt. Inkább csak kápolna; aranyló kövekből rakott, a lombokig nyújtózkodó. Eleven tanúság arról, hogy csak építeni lehet. Aki nem épít, az rombol. S aki rombol, maga sem épülhet.

A következő pillanatban már az oltár előtt álltak. Ő és a négy tündér.

„Minden varázslat. Csak csoda van. Szent, aki boldog” – gondolta, anélkül, hogy fölkészült volna rá. „Hazátlan fények nincsenek” – felelte a legbájosabb tündér.

Még sosem beszélgetett tündérekkel. Hát még gondolatok útján!

Lehunyta a szemét. Már nem félt a haláltól. Mert az élettől sem.

Mikor újra kinyitotta, örült mindennek, amit látott. Az eddig oly vigasztalan kórházi ágyat most kifejezetten kényelmesnek találta, a kórtermet pedig határtalanul otthonosnak.

– Hazatértem – fordult a szomszéd ágyon fekvőhöz.

A kisfiú felrezzent, azután elmosolyodott, ahogy csak tündérek és bíbor lovagok tudnak.

Hetek óta először fogták meg a kezét, s még soha ilyen puhán.

11. Terepnapló

A leállósáv ontológiája mindig lenyűgözött. Út – veszteglőknek. Azoknak, akik sejtik: amit mérföldes messzeségben lát a szem, jobbadán csak karnyújtásnyira van. Akik mindennap szabadon engednek egy gondolatot, hátha – egyszer, *csodák csodájára* – hit lesz belőle.

Sávnyi távlat, amely helyben maradni ösztökél. E különös szabadságban a pascali paradoxonok nemes reménytelenségével vetekszik minden gondolat. S kegyelmi állapot tündérkedik a gondolattalan szerencsésekkel.

Mióta várok itt? Öt perce, tíz éve? Vagy előző életeimből maradtam e helyt feledékeny hírmondónak?

Nincs min sajnálkoznom: szenvedélyek sáros örömét és szavakkal mérgezett levegőt hagytam hátam mögött. Olyan világot, amelyben anya nélkül idegen minden isten. Már a belső napfény árapálya sem *oly* föltűnően végzi műveleteit bennem. Ölelések és olvasások: ennyi csak, ami hiányzik. (Talán csak azért nem több, mert nincs is több?)

Önös érdek, de idegen akarat vetett ide. Ezzel csitítom szégyenem, ha könyvek és társak (a kettőt ritkán van erőm szétválasztani) jutnak eszembe.

A másik létbe senki sem maga illeszti át tagjait. Én pedig csak összefüggeni akarom. Ítélet után, irgalom előtt – mikor is máskor, ha egyszer az időben.

Jó, ha más is van, mint ami tükör által.

Poros, jókedvű autó halad el mellettem. Olyan komótosan, hogy a portugál dalt, amely a rádiójából szól, elejétől végéig meghallgathatom. Zene gitárra és angyalokra.

Iskolázatlan boldogság tölt ki, tetőtől talpig.

A *fado* hangjait követni: bolondság volna egyéb alkalomra ácsingóznom!

Beindítom a motort. Kezem újra a kormányon. Szoknom kell még. A kormányt is, a kezemet is.

Lassan gördülök előre. Lassan és figyelmesen. Vigyázva, hogy sose érjem utol a hangokat. S hogy közben az, aki veszteg marad, elejétől végéig fültanúja lehessen, amint az egyszerű dallamot dúdolom.

A visszapillantó tükörben, ha bele mernék nézni, láthatnám, ahogy a leállósávot tenger önti el.

12. Tanítványok

Egyszer a tanítványok azon tanakodtak, hol lehet a mester. Napok óta nem látta senki.

Egyikük úgy vélte, elutazott, s most titkos küldetésben jár el. Erre többen bólogatni kezdtek.

A másik azt gyanította, fölhúzódt a hegyekbe, hogy magányra vágyó lelkének kedvesen. Kétkedő moraj fogadta szavait.

A harmadik szerint köztük, a tanítványok között vegyült el. Őt kis híja volt, hogy meg nem verték tiszteletlen szavaiért.

A negyedik, aki szerint nincs, és soha nem is volt mester, már meg sem mert szólalni.

Másnap az első tanítvány váratlanul elutazott. A második fölvonult a hegyekbe. A harmadik észrevétlenül vegyült el társai között.

A negyedik... Nem, negyedik tanítvány nem volt.

*

Egyszer két tanítvány azon vitakozott, mi lesz a könyvek sorsa tíz, húsz, száz év múlva. Hogy a dilemmát eldöntsék, a mester elé járultak tanácsért.

A mester behajtotta a vaskos könyvet, amelyet épp olvasott, s ingerült mosollyal emelte tekintetét a belépőkre. Miután figyelmesen végighallgatta aggályaikat, érveiket és ellenérveiket, lehunyta a szemét – talán, hogy ne lássák benne a lemondást vagy a gúnyt, esetleg a kettő óhatatlan elegyét –, és azt mondta:

– Aki kevéske idejét arra tékozolja, hogy vitakozzék, helyett, hogy olvasna, megérdemli, hogy ne kapjon választ a kérdéseire. Most pedig menjetek; ma még nem világosodtam meg.

A tanítványok elkullogtak.

Ha van bennük bátorság hátrafordulni, láthatták volna, amint a mester kinyitja a könyvet, s önfeledt derével tovább rendezgeti benne legföltettebb kincsét, a préselt levelekből álló gyűjteményt.

*

– Mester, miért mondtad meditáció közben, hogy csukjunk be minden ablakot?

– Mert félek a darazsaktól.

– A darazsaktól?... Télen?...

– Aki télen nem gyakorolja, hogyan kell félni a darazsaktól, nagy bajba kerülhet, amikor eljön a napos idő.

Az írnok kezében (akinek egyetlen feladata az volt, hogy lejegyezze a mester minden szavát) megremegett a toll. De nem mert hangosan felnevetni. A mester dühétől tartott? Vagy a darazsak bosszújától? Az írnok keze (akinek egyetlen feladata, hogy lejegyezzen mindent, ami a mesterrel, a tanítványokkal és az írnokkal történik) megremegeg a billentyűzet fölött. De nem mer hangosan felnevetni. A mester dühétől tart? Vagy a darazsak bosszújától? Az olvasó (akinek egyetlen kötelessége az olvasás) okkal nevet fel. Csak aztán ne csodálkozzék, ha utoléri a mester dűhe vagy a darazsak bosszúja.